

درنگ

هیچ نشانه‌ای وجود ندارد که آیت‌الله هاشمی به فکر راه‌اندازی صنعت موشکی بوده باشد

مقدم‌فر: به تاریخ ظلم نکنید

حمیدرضا مقدم‌فر، کارشناس

مسائل سیاسی در گفت‌وگو

با تسنیم درباره اظهارات

رئیس‌جمهور در مراسم دومین

سالگرد ارتحال آیت‌الله

هاشمی‌رفسنجانی که صنعت

دفاعی و موشکی را یادگار آقای

هاشمی نامید، گفت: «برای

تجلیل از آیت‌الله‌هاشمی باید از افراط و تفریط دوری کرد. ایشان قبل و بعد از انقلاب زحماتی برای کشور کشیدند و در بین نسل اول انقلاب جزء افرادی هستند که خدمات قابل‌توجهی در انقلاب اسلامی داشته‌اند، اما در کنار این اقدامات و خدمات، اشتباهات و خطاهای مهمی نیز در دوران مسئولیت‌های خود داشته‌اند که خساراتی را برای مردم و انقلاب ایجاد کرده است.»

مقدم‌فر افزود: «واقعیت این است که پس از شکل‌گیری جنگ شهرها در دفاع مقدس، مجموعه تصمیم‌گیران و مسئولان کشور به این جمع‌بندی رسیده بودند که کشور برای دفاع از مردم و شهرها در مقابل جنون صدام نیاز به موشک دارد. در آن مقطع هم آمریکا و هم شوروی سابق کاملاً با صدام هم‌پیمان بودند و هیچ کمک تجهیزاتی به ایران نمی‌کردند؛ لذا ابنا بر این شد که از سوریه که در آن مقطع جزء معدود کشورهای مدافع ایران و همزمان هم‌پیمان با شوروی بود، درخواست موشک کنیم. سوری‌ها با این توجیه که تمام ذخایر موشکی ما متعلق به شوروی‌هاست و آنها جزئیات انبار را می‌دانند، گفتند این امکان را ندارند و توصیه کردند از طریق لیبی که آنها هم موشک‌های متعلق به شوروی داشتند، این اقدام را پیگیری کنیم. بر این اساس فرستادگانی از ایران با هزار مشقت توانستند موشک‌ها را از لیبی بگیرند و بعدها در سوریه برای چگونگی کار با موشک، آموزش ببینند.»

وی ادامه داد: «البته مسئولان لیبی شیطنتهایی هم در دادن موشک‌ها داشته‌اند که از جمله آنها بردن برخی تجهیزات کلیدی شلیک موشک‌ها از ایران و عملاً ناقص کردن آن بود، به نوعی که بعدها رزمندگان ایرانی که در راس آنها شهید حاج حسن طهرانی‌مقدم قرار داشت، با مشقات و تلاش‌های بسیاری توانستند این موشک‌ها را راه‌اندازی کنند.»

مشاورفرمانده کل سپاه ادامه داد: «یکی از مهم‌ترین آثار وردپایی که از آیت‌الله هاشمی در این مقطع وجود دارد، اظهارات ایشان در گفت‌وگو با آقای محسن رفیق‌دوست، وزیر وقت سپاه است که در آستانه سفر به لیبی به رفیق‌دوست گفته بودند «حالا که داری می‌روی، ببین می‌توانی چند موشک از آنها بگیری تا بتوانیم جواب صدام را بدهیم.» آقای رفیق‌دوست هم جواب داده بود سعی ام‌را می‌کنم!»

مقدم‌فر افزود: «اینکه ما در آن مقطع نیاز به موشک داریم، جمع‌بندی آقای هاشمی به تنهایی نبود، بلکه اکثریت قریب به اتفاق تصمیم‌گیران بر این مساله اذعان داشتند. چه آنکه همین آقای رفیق‌دوست در آن نقل‌قولش می‌افزاید قبل از رفتن به لیبی و سوریه خدمت آیت‌الله‌خامنه‌ای، رئیس‌جمهور وقت هم رسیدم و ایشان گفتند اگر بتوانی موشک بگیری، کار خیلی خوبی است، ببین چه کار می‌توانید بکنید.»

وی با بیان اینکه در آن مقطع هیچ نشانه‌ای وجود ندارد که آیت‌الله هاشمی به فکر راه‌اندازی صنعت موشکی باشد، بلکه ایده تقریباً قریب‌به‌اتفاق مسئولان این بود که از طریق موشک‌ها صرفاً پاسخ صدام را بدهیم، خاطرنشان کرد: «پس از گرفتن چند موشک اسکاد-بی از لیبی و در شرایطی که هیچ دانش موشکی در کشور نبود، شهید حسن طهرانی‌مقدم تلاش‌های بسیاری کرد تا از طریق مهندسی معکوس بتواند از دانش موشک سر دربیآورد که به لطف الهی و توسل‌ات و تلاش‌های خودش در این کار موفق شد و در نتیجه، صنعت موشکی شکل گرفت.

نکته قابل‌توجه اینکه در همان مقطع که شهید طهرانی‌مقدم یکی دو موشک را برای مهندسی معکوس باز کرد، خیلی‌ها با او مخالف بودند و می‌گفتند در این شرایط که همین چند موشک را داریم، این کار هدر دادن سرمایه است و ما هیچ‌وقت موفق نمی‌شویم موشک بسازیم! اما اخلاص و هوش و تلاش شهید طهرانی‌مقدم کشور را به جایی رساند که همه به آن افتخار می‌کنیم.»

این کارشناس مسائل سیاسی با اشاره به اینکه قطعاً آقای هاشمی هم به واسطه مسئولیت خود، در کنار دیگر مسئولان، در افتخار موشکی کشور سهیم هستند، گفت: «اما صنعت موشکی را یادگار ایشان دانستن و غلو درباره نقش ایشان، ظلم و جفا به تاریخ و وجدان است.»

مقدم‌فر در ادامه تصریح کرد: «متأسفانه از آیت‌الله هاشمی در سال‌های پایانی زندگی‌شان کدهای روشنی هست که نشان می‌دهد توصیفات اخیر آقای روحانی را چندان هم برای خود افتخار نمی‌دیدند! مثلاً آقای هاشمی ۲۰ مرداد ۹۵ در جمع مدیران و مسئولان آموزش و پرورش کشور عملاً سرمایه‌گذاری در صنایع نظامی و دفاعی را تخطئه می‌کرد و می‌گوید: «اگر می‌بینید که امروز زاین و آلمان محکم‌ترین اقتصاد دنیا را دارند، اینها بعد از جنگ جهانی دوم از نیروی نظامی محروم شدند و ممنوع شدند که نیروی نظامی داشته باشند. نیروهای نظامی بیشترین خرج‌های کشورهای در حال جنگ را می‌بردند. پول‌هایشان آزاد شد و به سمت کارهای علمی و تولیدی رفت. اقتصاد علمی و دانش‌بنیان برای خودشان ایجاد کردند؛ آسیب‌پذیر هم نیستند. این راه در ایران باز شده است.» وی در پایان این گفت‌وگو خاطرنشان کرد که جا دارد به علت این تحلیل‌های نادرست از خانواده معظم شهید طهرانی‌مقدم، این دانشمند و سردار شهید و پارسای بی‌ادعا و همه رزمندگان اسلام برای این آدرس‌های غلط تاریخی عذرخواهی و دلجویی شود.

«فرهیختگان» شایعه کناره‌گیری وزیر امور خارجه از دولت را بررسی کرد

چرا ظریف باید بماند؟

تکذیب شد

چند روزی هست که خبر استعفای محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه در شبکه‌های اجتماعی دست‌به‌دست می‌شود. آنطور که گفته می‌شد، ظریف در واکنش به فشارها برای خروج از برجام و نیز در اعتراض به تصویب نشدن CFT خداحافظی از پاستور را بر ماندن در کابینه ترجیح داده است.

در این رابطه روایت دیگری نیز وجود داشت مبنی‌بر اینکه جدی شدن تصمیم ظریف به استعفا، به جلسه‌ای بازمی‌گردد که در آن روحانی در پاسخ به چالش‌های موجود در برجام، تقصیر را به گردن کارشناسان وزارت خارجه انداخته و ظریف فی‌المجلس در پاسخ، جمله روحانی را که گفته بود همه مسئولیت مذاکرات برعهده من است، به او یادآوری می‌کند. این خبرها اگرچه در مواجهه اول مخاطبان را حسابی شوکه کرد، اما خیلی زود از سوی دبیر شورای اطلاع‌رسانی دولت تکذیب شد. علیرضا معزی در این باره نوشت: «جریانی مشکوک در یک طراحی پیچیده، در روز است بر شایعه خروج ایران از برجام و استعفای ظریف، آن‌هم در خلال سفر پرتمر او به هند می‌دمد.»

او همراهی با این نوع اخبار را بازی در زمین ترامپ دانست و گفت هدف اول رئیس‌جمهور آمریکا از تحریم‌ها، نه‌فقط معاش و اقتصاد کشور، بلکه به چالش کشیدن امید به آینده و آرامش مردم است. جناب ظریف البته خود در مواجهه با این شایعات سکوت کرد و ترجیح داد بی‌سر و صدا از کنار آن بگذرد. شایعات اما متوقف نشد و با توجه به سابقه استعفای چند وزیر دیگر در دولت که از قضا زمان زیادی هم از آخرینش نگذشته، زمینه مناسبی برای پذیرش آنها در افکار عمومی وجود داشت.

همین باعث شد دولتی‌ها بیکار ننشینند و بار دیگر بر تکذیبیه پیشین خود اصرار کنند. در همین رابطه محمود واعظی، رئیس دفتر رئیس‌جمهور گزارش‌ها درخصوص استعفای محمدجواد ظریف و خروج ایران از توافق هسته‌ای را «دروغ» و با اهدافی «ضدمنافع ملی» توصیف کرد. شورای عالی امنیت ملی هم بیکار ننشست و سخنگوی این شورا ضمن تکذیب خبرهای یادشده، به منتشر کنندگان این شایعات هشدار داد.

تبعات خروج مرد دوم دولت از پاستور

هم‌اینک کشور در شرایطی است که رقابت نیمه‌راه هر یک از وزرا و خداحافظی‌شان از دولت، گذشته از آنکه آسیب‌های فراوانی را به دنبال خواهد داشت، تنها یک معنی دارد و آن هم فرار به جلو و تلاش برای عدم پاسخگویی است. همین موضوع ضرورت حفظ انسجام درونی دولت را بیش از پیش می‌کند و نشان می‌دهد راهکار استعفا در مواجهه با مشکلات موجود، بیش از هرچیز نوعی پاک کردن صورت‌مساله است.

در این میان اگرچه هریک از وزرا جایگاه خود را دارند، اما حکایت وزیر امور خارجه حکایتی دیگر است. ظریف را به جرأت می‌توان مرد دوم کابینه روحانی خواند و کسر قابل‌توجهی از پروژه مرکزی دولت را به او نسبت داد؛ پروژه‌ای که دال مرکزی آن عبارت است از توسعه کشور از مسیر مذاکره و تعامل با غرب. طبیعی است که ظریف با هر شخص دیگری بر مسند وزارت خارجه در چنین مقطعی و با چنین رویکردی در کابینه اهمیتی دوچندان خواهد داشت. از همین رو است که فقدان او در شرایطی که برجام با نوعی بن‌بست مواجه شده و SPV نیز حال و روز خوشی ندارد، خلئی پرنشدنی را در دولت پدید می‌آورد و مشکلات آن را تشدید می‌کند.

هرچه باشد، چند وقتی هست که رنگ انشا به پایان رسیده و فرصت باقیمانده تا پایان دولت یازدهم را باید زنگ حساب و موعد پاسخگویی دانست. طبیعی است که ظریف نیز از این قاعده مستثنی نیست و رفتش گذشته از عمیق‌تر کردن بحران‌های پیش‌روی دولت، مساله پاسخگویی بابت وضع موجود را به حاشیه خواهد برد.

نوع مواجهه رهبر انقلاب با نمایندگان این ایده در میانه‌های دهه ۸۰ نیز ضرورت ادامه حضور ظریف‌را به اثبات می‌رساند. رهبر انقلاب پیش از این در مقطعی که کابینه هشتم-روزهای پایانی حضورش در پاستور را سپری می‌کرد و آماده تحویل نهاد ریاست‌جمهوری به رئیس‌جمهور منتخب بود، دستور دادند تا فاک پلمپ تاسیسات هسته‌ای در همان دولتی صورت بگیرد که تعلیق غنی‌سازی پذیرفته شده بود. این در حالی بود که به گفته علی خرم، مشاور پیشین ظریف، دولتی‌ها تمایل چندانی به این اقدام نداشتند و ترجیح می‌دادند هزینه آن بر دوش تیم بعدی بیفتد. رهبر انقلاب اما بر این مساله مصر بودند و همین موضوع اهمیت ادامه کار ظریف در مقطع کنونی را نیز به اثبات می‌رساند.

گفت‌وگو

سیدمحمد مرندی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

تغییر ظریف را به صلاح نمی‌دانم

سیدمحمد مرندی، مدیرگروه مطالعات آمریکای دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران در گفت‌وگو با «فرهیختگان»، با اشاره به شایعات مطرح‌شده درخصوص خروج از برجام و استعفای محمدجواد ظریف گفت: «چیزی درخصوص استعفای آقای دکتر ظریف نشنیدم و استعفای ایشان گرچه شایعه است، ولی به‌طور کلی تغییر وزیر امور خارجه را به صلاح کشور نمی‌دانم.»

این کارشناس مسائل بین‌المللی افزود: «بر این گونه بحث‌ها رسانه‌های خارجی اعم از انگلیسی و فارسی‌زبان دامن می‌زنند و عموماً این گونه افراد راست و دروغ را با هم مخلوط می‌کنند.»

عضو هیات‌علمی دانشگاه تهران در ادامه تأکید کرد: «فارغ از برجام و اینکه موافق، مخالف یا منتقد برجام باشیم، دکتر ظریف را توانمندترین فرد برای ایفای نقش وزیر امور خارجه می‌دانم.»

مرندی تصریح کرد: «اگر قرار بر خروج از برجام باشد، نظام اعلام و آقای دکتر ظریف هم اجرامی کنند و این امری مخفیانه نیست.» از این رو به فرض اگر دکتر ظریف استعفا داده بودند یا تصمیمی بر خروج ایران از برجام گرفته شده بود، اعلام می‌شد.»

نصرت‌الله تاجیک، کارشناس مسائل بین‌المللی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» گفت:

«من شخصاً واجد اطلاعات موثقی در این زمینه نیستم و صحت و سقم این امر را وزارت امور خارجه باید تأیید یا تکذیب کند، اما به‌عنوان یک تحلیلگر به نظر می‌رسد این شایعه‌ای است که به فضای رسانه‌ای راه پیدا کرده و کلانش را این گونه اخبار در شرایط کنونی منطقه‌ای و بین‌المللی که ما چند برد در سیاست منطقه‌ای خود داشته و از سویی زیر فشار آمریکا و بعضی‌روندهای بین‌المللی هستیم، به نفع کشور نیست که خیلی به آن دامن زد یا حتی شاخ و برگ داد! به این دلیل که اگر سیاست خارجی آلوده به مسائل داخلی و جناحی شود، ضرر هنگفتی را متوجه کشور می‌کند؛ به عبارتی سیاست خارجی همیشه باید به دنبال مصالح ملی و کسب حداکثری منافع ملی باشد.» وی افزود: «بنابراین در شرایطی که چند برد منطقه‌ای خوب در مسائل و روندهایی که در آنها سرمایه‌گذاری کردیم داشته‌و توانستیم سیاست خارجی خاورمیانه‌ای را به‌عنوان مزیت نسبی کشور به تثبیت برسانیم و الان می‌توانیم آن را به یک مزیت رقابتی تبدیل کنیم، این بردها را نباید تحت تأثیر مسائل جناحی و سیاست داخلی قرار بدهیم.» این کارشناس مسائل منطقه‌ا تأکید کرد: «طبیعی است وزیر امور خارجه می‌تواند با مشکلات متعددی اعم از تنظیم مسائل روابط دوجانبه یا مسائل منطقه‌ای یا مسائل بین‌المللی روبه‌رو باشد. واقعیت امر این است که بار بسیار سنگینی بر دوش دستگاه سیاست خارجی است و دامن زدن به این شایعات می‌تواند هم باعث یاس و کاهش کارایی دستگاه عامل سیاست خارجی شود و هم تبعات نامطلوبی برای کشور به دنبال داشته‌باشد. در حقیقت در این برهه‌ماداری برد سیاسی در منطقه ازجمله مسائل سوریه و داعش، یمن و... بودیم. سروسامان دادن به اینها به‌عقیده من یکی از مهم‌ترین وظایف وزارت امور خارجه است و سیاستمداران از هر جناحی و کسوتی اعم از قوای مجریه، قانونگذاران، بخش‌های دیگر جامعه و حتی احزاب و سازمان‌های مردم‌نهاد باید بیشتر به دنبال این باشند که این بردها را تبدیل به سودآوری برای کشور و بهره‌برداری از آن برای توسعه و رفاه کشور به‌منظور

ظریف و پروژه نیمه‌تمامی که باید تعیین تکلیف شود

امروز حداقل چند پروژه مهم در دستور کار وزارت امور خارجه کشور هست یا حداقل باید باشد؛ پروژه‌هایی که کلیت قریب به اتفاق آنها روح واحدی دارند و آن چیزی نیست جز حل مشکلات کشور از مسیر مذاکره، مساله برجام و علاوه‌بر اینها شکستن سیاست یکجانبه‌گرایی و دشمنی آمریکا در قبال ایران.

اول ماجرای خروج آمریکا از برجام؛ ایالات متحده آمریکا از ۱۸ اردیبهشت گذشته به صورت یکجانبه و برخلاف آنچه در برجام تعهد داده بود و در قطعنامه ۲۲۳۱ نیز ذکر شده، در مقابل اقدامات گسترده ایران، از برجام خارج شده، ولی ایران نتوانسته این اقدام را آنچنانکه لازم بوده، در اذهان و افکار عمومی دنیا بنشاند. ماجرای شکایت در دیوان دادگستری و دیگر اقدامات حقوقی در سازمان ملل از جمله اقدامات ایران در این زمینه است که نیمه‌کاره مانده و باید تا پایان ادامه باید. کنار رفتن ظریف که خود نماینده ایران در برجام بوده، این فرآیند را با اختلال مواجه می‌کند. علاوه‌بر این، امروز که ایران تحریم‌های گسترده‌ای را از سوی آمریکا تجربه می‌کند، پیشانی عملیات برای شکستن تحریم‌ها محمدجواد ظریف است؛ کسی که شرایط امروز حاصل عملکرد او در وزارت خارجه است و لذا باید تدابیر خود را برای این روزها که احتمالاً قبلاً در ذهن داشته است، عملیاتی کند تا مشکلات کشور با ایده او حل شود یا اینکه مشخصاً تاآرامدی این ایده برای عموم مردم روشن شود.

دوم ادامه برجام با اروپا ایده ظریف و حسن روحانی بود و SPV نماد آن است. اروپایی‌ها هر بار که ایران فشار آورده، برای تعیین سازوکار مالی برای همکاری در شرایط تحریم آمریکا وعده‌ای داده‌اند، ولی آن را محقق نکرده‌اند. ظریف در این حوزه نیز مسئولیت جدی و مهمی دارد و خود باید مساله مذاکره با اروپایی‌ها را هم تعیین تکلیف کند و مشخص شود ادامه مذاکره‌ای که قرار بود تنها چند هفته به طول بینجامد، تا چقدر به صلاح کشور بوده است.

سوم مقابله با فشارهای موشکی و تسلیحاتی در فاصله زمانی دو سال مانده تا رفع تحریم‌های تسلیحاتی ایران. با وجود اینکه بسیاری از بخش‌های برجام فروریخته، اما یک بخش مهم هنوز تعیین تکلیف نشده و آن مساله رفع تحریم‌های تسلیحاتی ایران است که حسن روحانی هم در چند روز گذشته یکی دو بار به آن پرداخته و آن را نمادی از موفقیت‌های برجام معرفی کرده است. کشورهای اروپایی به همراه آمریکا به دنبال این ماجرا هستند و لذا ظریف باید دو سال آینده در دولت بماند تا شاید بتواند از آخرین بخش سرپا مانده برجام حراست کند.

چهارم مسائل منطقه‌ای از حضور آمریکا تا ماجرای داعش و طالبان. درست است که مشکل منطقه و داعش را تئوری قاسم سلیمانی و نیروهایی که او پرورش داده بود حل کردند، اما امروز و پس از شکست پروژه تجزیه کشورهای خاورمیانه که در اندیشه آمریکایی‌ها بود، ایده‌های جدیدی برای فشار بر ایران مانند ناتوی عربی در حال شکل‌گیری است. ماجرای لهستان و برگزاری نشست سیاسی در این کشور علیه ایران هم از این موضوع خارج نیست.

نصرت‌الله تاجیک در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

سیاست خارجی باید به دنبال مصالح و منافع ملی باشد

استفاده بهینه از این سرمایه‌گذاری کنند.» این دیپلمات سابق کشورمان با تأکید بر اینکه در این شرایط دامن زدن به شایعات و تضعیف وزیر و وزارت امور خارجه قطعاً دستاوردی حتی برای بازی‌های جناحی و نیز زمین‌زدن دولت دربر نخواهد داشت، گفت: «از بعضی جهات هم صحت چنین خبری زیر سؤال است، به دلیل اینکه مسئولان کشور کاملاً به مسائل و مشکلات در سیاست خارجی واقف هستند.»

تاجیک تصریح کرد: «اگر هم زمینه‌ای برای این استعفا وجود داشته باشد، احتمالاً از باب ناهماهنگی‌هایی است که ممکن است در سیاست‌های خارجی رخ دهد. با این‌حال با توجه به مطالب ذکرشده اکنون شرایط مناسبی برای اصل یا طر ح شایعه چنین استغفایی نیست.»

این کارشناس مسائل بین‌الملل خاطرنشان کرد: «متأسفانه در سیاست خارجی کشور، هم ارگان‌های زیادی دخیل هستند و هم این حوزه به صورت بخشی اداره می‌شود، لذا حتی اگر فشارها آنقدر زیاد باشد که وزیر امور خارجه را به سمت و سوی استعفا ببرد، ما نباید با چنین اقدامی همراهی کنیم، بلکه باید تلاش کنیم در این مقطع وزیر امور خارجه، وزیری باشاط، قوی و کارا باشد و بتواند مسائل و مشکلات خارجی کشور را سروسامان بدهد.»